

ЗНАЧЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ В ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Шипова М. К., студентка 4 курсу,
Бокарєва Ю. С., старший викладач
кафедри медіасистем та технологій,
Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків, Україна

Художня ілюстрація – найважливіший елемент книги для дітей, тому що саме вона допомагає дитині пізнати світ, освоїти моральні цінності, естетичні ідеали, розширити сприйняття літературного твору. Ілюстрація є початковим критерієм вибору дитиною книжки для читання. Ілюстрація допомагає дітям увійти в літературний світ, відчувати його, познайомитися і подружитися з населяючими його персонажами, полюбити їх. Від народження життєвий досвід дітей невеликий, тому їм складніше відтворити в своїй уяві те, про що оповідає автор. Йому необхідно зрозуміти, побачити та повірити. Книга для дитини починається саме з ілюстрацій, яка є стимулом освоєння перших навичок читання, а потім їх вдоюконалення.

У дошкільному віці (2–5 років, 5–7 років) маленький читач тільки починає вчитися читати, тому насилу долає текст, складаючи слова по складах. Після невеликого тексту, майже після кожної фрази йому хочеться зробити паузу, відпочити, подивитися картинку. Якщо дитина не вміє читати, то вона гортає книгу, розглядає картинки, текст в цьому випадку також сприймається як картинка, але картинка незрозуміла. Тому художнє оформлення ілюстрацій в книгах для дошкільнят мають особливе значення – вони можуть зайняти важливе місце і відігравати основну роль в порівнянні з текстом. Існують і книги без текстів – книжки-картинки. Цей вид книжок приносить величезну користь, демонструючи дітям багатство

навколишнього світу. Оскільки у цих книжках тексту дуже мало, ви самі можете стати автором, придумуючи для дитини кожен раз нову історію або ж збагачуючи улюблений сюжет новими деталями.

Принципи оформлення та ілюстрування книг в першу чергу обумовлені віковими особливостями дитячого сприйняття. Для кожного з вікових етапів, які проходить у своєму розвитку дитина, характерні певні особливості засвоєння інформації (вміння читати, вміння запам'ятовувати та аналізувати інформацію, вміння переказувати текст тощо), які суттєво впливають на конструкцію книги, на якість ілюстрацій та рішення шрифтових композицій. З віковими особливостями дітей пов'язані і особливості з'єднання ілюстрацій з текстом в книзі, розмір шрифту, використання різних кольорів тощо. Оскільки художник-ілюстратор в дитячій книзі виступає як творець і співавтор письменника, він не просто відображає в своїх малюнках світ літературного твору, але і дає трактування, зорову інтерпретацію, своє розуміння подій і образів.

У тісному зв'язку з розкриттям ідейного змісту літературного твору знаходиться характеристика образів героїв – завдання, яке вирішує художник-ілюстратор в кожній книзі. До засобів образної характеристики відносяться: графічне зображення героя, передача психологічного стану героя через міміку, позу, жест, а також за допомогою пейзажу, інтер'єра і кольору. Ці художні характеристики спрямовані на розкриття ідейно-образного змісту літературного твору, в їх розумінні – великий резерв виховання творчого читача, естетичного розвитку дітей. Образи, створені художником-ілюстратором – це зразки самотутньої творчості. Вдивляючись в них, дитина отримує справжню радість і задоволення від творчих відкриттів художника, від внутрішнього співзвуччя літературних і художніх образів, що дають простір уяві і власної творчості. Ігрові моменти, рухливість, динамічність дії повинні вноситися художни-

ком в книгу, в її конструкцію, в ілюстрації, а сам процес читання в результаті повинен стати більш жвавим.

Серед якостей, близьких дитячої психології, необхідно відзначити антропоморфізм – наділення тварин, рослин і явищ неживої природи людськими властивостями та анімізм, – дитина сприймає реальність як одушевлену і живу. Цими прийомами широко користуються автори дитячих книжок. Формою піднесення тексту та ілюстрацій, особливо близькою дітям дошкільного віку, є казка, саме в ній найбільш яскраво проявляються згадані вище якості – антропоморфізм і анімізм. Через казки дитина вчиться побудови уявної реальності, через казки передаються кращі народні традиції, народна мудрість. Жанр казки визначає деякі риси, які повинні бути присутніми в ілюстраціях.

Присутність кольору в ілюстраціях та оформленні книги – одна з головних вимог, що пред'являються до книг для дошкільнят. У кольорового зображення ширше емоційні, пізнавальні та декоративні можливості, кольорова ілюстрація легше сприймається дітьми. Зазвичай художники прагнуть використовувати три основні кольори спектра при виборі оформлення дитячих книг. Це всі відтінки жовтого, синього і червоного. Їх діти сприймають краще за інші, в першу чергу звертають увагу на предмети подібних кольорів.

Книжкова ілюстрація як особливий вид образотворчого мистецтва робить величезний вплив на формування правильного сприйняття світу, розвиває в дитині прагнення до краси у всіх її проявах. Психологічні дослідження підтверджують, що художня ілюстрація дуже впливає на розуміння тексту дітьми протягом усього дошкільного віку. Книжкові ілюстрації для дошкільнят впливають на формування особистості дитини, на його свідомість, поведінку, емоційну сферу, ставлення до добра і зла. Цей вплив найбільш значно проявляється в молодшому дошкільному віці.